

REMISSVAR
2025-03-10
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L6@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ju2024/02386

Remissvar från Småföretagarnas Riksförbund avseende betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det tryggt, enkelt och lönsamt att driva företag. Småföretagarnas Riksförbund har granskat förslaget huvudsakligen utifrån förbundets syfte att företräda småföretagare och att med fokus på den målgruppen identifiera risker och möjligheter med lagförändringar.

Om förslaget

Fokus är att se över grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse samt söktjänster som offentliggör personuppgifter om adress, telefonnummer, civilstånd och andra uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden. Förslagen syftar till att stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter offentliggörs i sådana söktjänster.

Utredningen föreslår att det befintliga undantaget i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för söktjänster som offentliggör känsliga personuppgifter utvidgas till att omfatta samtliga personuppgifter. Utredningen föreslår vidare att undantaget ändras så att det blir tillämpligt endast då offentliggörandet innebär särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet. Vid bedömningen av risken för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet ska särskilt beaktas

- personuppgifternas karaktär,
- omfattningen av offentliggörandet, och
- syftet med offentliggörandet.

Ställningstagande

Vi välkomnar utredningen. Småföretagarnas Riksförbund tillstyrker också förslagen att begränsa söktjänsters möjligheter att sprida vissa uppgifter om personer och företag. Grundlagsskyddet för söktjänster som publicerar personuppgifter måste begränsas.

Småföretagarnas Riksförbund vill inte att söktjänster fritt ska kunna publicera uppgifter om privatpersoner eller företag på nätet eftersom dessa uppgifter missbrukas av kriminella som använder dem för att kartlägga sina offer. För allas trygghet arbetar vi därför för att täppa till

kryphålet i grundlagen som gör det helt lagligt för sidor som Ratsit, Merinfo, Biluppgifter, Mrkoll med flera att lista var du bor och om du bor ensam, vilken bil du kör och vad den är värd, om du har hund och vilken ras – och mycket mycket mer.

I Sverige får söktjänstföretag fritt dela personuppgifter såsom din adress, telefonnummer, inkomst, personnummer, ålder, hur du bor och om du bor ensam, samt vilken bil du äger och vad den är värd. Detta har blivit en guldgruva för kriminella, som använder dessa söktjänster för att kartlägga potentiella offer för bedrägerier, rån och inbrott och för att sedan begå brott. Det var aldrig syftet med den unika svenska offentlighetsprincipen och specifikt yttrandefrihetsgrundlagen, vilket är de lagstiftningar som möjliggör dessa söktjänster.

Situationen för landets småföretagare

När vi frågade våra medlemmar vilken som är deras viktigaste fråga just nu så ligger utsattheten för kriminalitet helt klart i topp. Småföretagarnas Riksförbund släpper varje år ett antal rapporter i ämnen som berör våra medlemmar. Tyvärr är vi inte alls förvånade över att det i vår rapport *Vad kostar kriminaliteten småföretagare?* var så många som nästan tio procent som sade att brottsligheten är det största hotet mot deras verksamhet och framtida tillväxt. Vi ser till och med att vissa till slut inte orkar vara företagare utan lägger ner sin verksamhet efter att ha utsatts för upprepade brottslighet. Det brott som allt fler hör av sig om är bedrägeribrott.

Vi har en medlem som förra året efter att ha ställt sin bil på långtidsparkering på en flygplats drabbades av både ett villainbrott samt inbrott på företagets kontor. Kriminella ligor hade använt söktjänster och utifrån registreringsnummer på bilen sökt sig vidare på adressregister och företagsregister. Allt helt öppet för alla. Alltför många av våra medlemmar, småföretagare runtom i hela Sverige, säger att de känner en ökad oro för kriminalitet. Småföretagarnas Riksförbund kan inte acceptera att våra medlemmar måste leva med den här osäkerheten. I Sverige får söktjänstföretag inte bara fritt dela personuppgifter utan även omfattande information om bolag.

Detta möjliggörs genom att den svenska yttrandefrihetsgrundlagen tillåter söktjänster, om de har ett utgivningsbevis, att fritt publicera sådan data och dessutom ta betalt för det. Detta trots att de inte ägnar sig åt journalistisk verksamhet och trots att den svenska lagstiftningen i detta hänseende inte är förenlig med bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning (GDPR). Att det är på det sättet beror på att den nuvarande utformningen av den svenska lagstiftningen låter principen om att all information ska vara offentlig i detta avseende väga tyngre än medborgares rätt till anonymitet och privatliv enligt GDPR.

Att underlätta brottslighet av det här slaget var aldrig syftet med den unika svenska offentlighetsprincipen och specifikt yttrandefrihetsgrundlagen, vilket är de lagstiftningar som för närvarande möjliggör dessa söktjänster.

Sverige har idag ett systemhotande problem med organiserad brottslighet där inte minst bedrägerier ökat lavinartat generellt i samhället och som blir alltmer inriktat mot de minsta företagen. Bedrägerierna har nu nått en sådan omfattning att dessa blivit en av de viktigaste finansieringskällorna för den organiserade brottsligheten. Vid dessa bedrägerier använder sig de kriminella i stor utsträckning av personlig information tillgängliggjord via söktjänster enligt de exempel som nämns ovan. Då man ringat in potentiella offer används publik information om telefonnummer för att göra massutskick av bedrägliga SMS eller för samtal

till potentiella offer. Tyvärr luras många att lämna ut bankkoder eller logga in med BankID, där de kriminella sedan genom social manipulation tömmer deras bankkonton eller förmår offren att göra överföringar.

Brottsligheten utgör nu ett växande hot mot företagande och tillväxt. En del drabbas av återkommande brottslighet och får ingen hjälp från polis och rättssystem, till slut orkar man då inte längre vara företagare utan lägger ner verksamheten. Det ska givetvis inte vara kriminalitet som avgör om en företagare lägger ner sin verksamhet eller inte, det borde vara en självklarhet att det ska vara tryggt att driva företag i hela Sverige.

Den svenska offentlighetsprincipen är unik och värdefull och bör värnas. Dock står samhället i ständig förändring – vår värld ser helt annorlunda ut nu än den gjorde när offentlighetsprincipen tillkom år 1766 – och då måste även våra principer och lagstiftning löpande ses över och utvecklas. Vi vet att kriminella använder olika söktjänster för att kartlägga potentiella offer till exempel genom att söka på ensamstående personer i ett visst område och i en viss ålder. Detta kan aldrig ha varit tanken med vår grundlag, som ska vara ett skydd för oss alla och inte ett verktyg för kriminella element i samhället. Grundlagen behöver därför skyndsamt ses över om vi ska kunna få stopp på den brottsvåg som vi nu upplever.

Småföretagarnas Riksförbund anser att grundlagsskyddet för söktjänster måste begränsas. Vi tillstryker utredningens förslag som innebär att nuvarande undantag för känsliga personuppgifter ersätts med ett generellt grundlagsundantag som ska gälla både person-söktjänster och söktjänster som publicerar uppgifter om lagöverträdelser. EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen blir därmed tillämpliga för sådana söktjänster. Vi anser att alla tre vägar som föreslås är bra då de alla innebär försvårar kartläggning och skulle vi förorda en skulle det bli förslag 2.

Caroline Szyber

Vice ordförande Småföretagarnas Riksförbund